

Tézisek

1. A délföldi ébredés képviselője Szalay József, a sokszínű nemzetiségi, és vallásfelekezetű világban a belmissziói tevékenységet helyezte előtérbe, és ezáltal kívánt hatni. Gyakorlati munkáiban ez a cél tükröződik, „mindenkit elérni az evangéliummal” - ebből válik világossá, hogy a más vallásfelekezetűek felé miért tudott nyitott maradni: nem a sajátosat kereste, ami szétválaszt, hanem az általánosat (keresztyénit) amely összeköt. Példája bizonyítja, hogy a felekezeti szűkkeblűségtől mentes belmissziói munka is lehet hatékony, ha azt odaadással és hűséggel végzik.
2. A debreceni ébredési irány elméleti tevékenysége mellett, hamar megtalálta belmissziói célját, a fejlődésnek indult Debrecenben, valamint a kialakuló kertségi városrészekben. Az ébredési irány célja gyülekezetépítés és nem szociális kérdések megoldása volt, ebben az értelemben tisztán egyházépítésről beszélhetünk. A Hittanszaki Önképző Társulat tagjai az egyházépítést lelkesi pályára, egyházi szolgáltra készülő diákokként végezték, az egyházban, az egyházért.
3. A debreceni tanyamisszió az egymásra épülő, pásztori gondoskodást kiterjesztő belmisszióknak kiemelkedő példája, ahogyan a debreceni kertségektől tovább terjed az ébredési mozgalom következő generációjának figyelme. Nem elégedtek meg az addig elvégzettekkel (kertségek egyházzá szervezésével), hanem folytatták az elkezdett belmissziói munkát. Ebben a generációkon átívelő belmissziói felelősség példáját lehet felfedezni.
4. A délföldi és debreceni ébredési irányokban egy újfajta gyülekezetkép kialakulása figyelhető meg. A település központjában található templom- és lelkesi hivatal, mint a gyülekezeti élet központja új értelmet nyer: nem központ, hanem kiindulási pont lesz, ahonnan a lelkes elindul a területéhez tartozó, legtávolabb élő egyháztag felkeresésére, lelkesgondozására is. Ennek a munkának hathatós végzése elkerülhetetlenül maga után vonta, hogy az egy lelkeshez tartozó nagy lélekszámú gyülekezeteket parókiális körökre kell osztani. A lelkesi munka csak akkor hatékony, ha ezt belátható keretek közt végzi a lelkes.